

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf. II. 20.094/2010/4. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Mándi Tibor ügyvéd (Nyíregyháza, Bocskai u. 21.) által képviselt felperes neve címe felperesnek, a személyesen eljáró I. rendű alperes neve, címe I. rendű, a Dr. Darvai Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Darvai Sándor ügyvéd, Debrecen, Szent Anna u. 37. II. em.) által képviselt II. rendű alperes neve II. rendű és III. rendű alperes neve III. rendű, mindketten című lakosok, valamint a személyesen eljáró IV. rendű alperes neve, címe lakos IV. rendű alperesek ellen kölcsön visszafizetése iránt indított perében a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 6. P. 20.376/2009/55. számú ítélete ellen a II. és III. rendű alperes által 57. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét részben megváltoztatja, és a II. és III. rendű alperes által a marasztalási összeg után teljesítendő kamatfizetés kezdő időpontját 2004. május 16-ában határozza meg.

Kötelezi a II. és III. rendű alperest, hogy 15 nap alatt egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek 500.000 (Ötszázezer) forint perköltséget és térítsenek meg az államnak külön felhívásra 900.000 (Kilencszázezer) forint fellebbezési illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

Az I. és IV., illetve a II. és III. rendű alperesek házastársak. A III. rendű alperes a **P-i** Általános Iskola Igazgatója, s ott tanított az I. és a II. rendű alperes is, mások mellett a felperes gyermekeit is.

Az I. rendű alperes 2003. végén többször felkereste a felperest, tőle pénzt kért kölcsön, üzleti befektetés céljára. A felperes a kéréseket elutasította.

2004. tavaszán az I. és III. rendű alperes együtt keresték fel a felperest, nagy haszonnal kecsegtető befektetéshez kértek tőle kölcsönt.

A felperes, mint kölcsönadó, valamint az I. és III. rendű alperes, mint adósok között több alkalommal jött létre kölcsönszerződés, amelyeket a felek írásba foglaltak, s azt rajtuk kívül a felperes házastársa és egyik gyermeke tanúként aláírta.

A 2004. március 19-i keltezésű okirat szerint az I. és III. rendű alperesek, mint adósok a szerződés aláírásával elismerték és nyugtázták, hogy a hitelezőtől 25.200.000 Ft-ot felvettek, rögzítették, hogy a kölcsön nyújtása kamatmentesen történik, de késedelmes fizetés esetén a mindenkori költségvetési törvényben meghatározott mértékű kamat jár a hitelezőnek. A kölcsön visszafizetés időpontjaként 2004. április 19-ét jelölték meg.

A 2004. április 1-jei keltezésű - ugyanilyen szövegezésű - okirat szerint az adósok 4.200.000 Ft-ot vettek át 2004. május 1-jei visszafizetési határidővel.

2004. április 2-án kelt ugyanilyen tartalmú okirat szerint 2.800.000 Ft-ot kaptak kölcsön az adósok, s annak visszafizetését 2004. május 2-ig vállalták.

2004. április 5-én kelt ugyanilyen tartalmú okirat szerint 3.500.000 Ft kölcsönt kaptak, s azt 2004. május 5-ig vállalták visszafizetni.

2004. április 13-i keltezésű, ugyanilyen szövegezésű okirat szerint 5.600.000 Ft-ot kaptak kölcsön, s annak visszafizetését 2004. május 13-ig vállalták. Ezen okirat aláírásakor a III. rendű alperes képviselőjében a II. rendű alperes volt jelen, írta alá az okiratot, a III. rendű alperes nevének feltüntetésével.

2004. április 16-án a felperes az I. rendű alperesnek adott kölcsön 4.200.000 Ft-ot, aki annak visszafizetését 2004. május 16-ig vállalta.

Az alperesek a kölcsönt nem fizették vissza.

A felperes keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alpereseket egyetemlegesen 45.900.000 Ft, s ennek 2004. május 16-tól járó kamatai megfizetésére. Előadása szerint az I. és III. rendű alperes hat alkalommal összesen ilyen összegű kölcsönt kapott tőle, a tartozásukat azonban nem fizették meg. A II. és IV. rendű alperesek, mint a kölcsönvevők házastársai, a Csjt. 30. §-a értelmében tartoznak felelősséggel a kölcsön megfizetéséért.

Az I. rendű alperes a kereset elutasítását kérte. Nem vitatta, hogy a kölcsönszerződésről készült okiratokat aláírta, azonban állította, hogy ő pénzt a felperestől nem kapott. Hivatkozott arra is, hogy az okiratokban feltüntetett összegek nem a ténylegesen kölcsönadott összeget takarják, azok magukba foglalják a heti 10 %-os kamatot is.

A II. és III. rendű alperesek a kereset elutasítását és a felperes költségben való marasztalását kérték. A III. rendű alperes állította, hogy ő a felperestől pénzt nem vett át, a II. rendű alperes pedig arra hivatkozott, hogy az ügyletekről egyáltalán nem volt tudomása. A III. rendű alperes hivatkozott arra, hogy az április 5-i, 13-i és 16-i szerződéseket nem írta alá. Előadták, hogy a szerződésekben írt összegek heti 10 %-os kamatot is magukba foglalnak, így a szerződések uzsorásnak tekintendők. Állították, hogy a kölcsönként pénzösszeg nem hozzájuk, hanem az I. rendű alpereshez került.

A IV. rendű alperes a perben nyilatkozatot nem tett.

Az elsőfokú bíróság ítéletében kötelezte egyetemlegesen az I-II-III-IV. rendű alperest, hogy a felperesnek fizessenek meg - a II. és IV. rendű alperes a házastársi közös vagyonból rájuk eső rész erejéig - 41.300.000 Ft-ot, s ennek 2004. április 16-tól járó kamatait, továbbá az I. és IV. rendű alperest, hogy egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek - a IV. rendű alperes a házastársi közös vagyonból rájutó rész erejéig - 4.200.000 Ft-ot, s ennek 2004. április 16-tól járó kamatait, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte az I-IV. rendű alperest 1.000.000 Ft, az I. és IV. rendű alperest további 200.000 Ft, a II. és III. rendű alperest további 37.800 Ft perköltség megfizetésére. Kötelezte az I-IV. rendű alpereseket egyetemlegesen 900.000 Ft eljárási illeték megtérítésére.

A határozata indokolásában kifejtette, hogy a 2004. március 19-i, április 1-i, április 2-i és április 5-i kölcsönadások megtörténtét a felperes teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolta, s azzal szemben az I. és III. rendű alperesek nem tudták igazolni, hogy a felperestől kölcsönt nem kaptak, illetve nem az okiratokban feltüntetett összeget vették át, mert azok az összegek nagy mértékű kamatot foglalnak magukban.

Az április 13-i kölcsönszerződéssel összefüggésben rámutatott, hogy az írásszakértő megállapította, hogy az ezen az okiraton lévő III. rendű alperes neve aláírás a házastársa, a II. rendű alperes kezétől származik. Álláspontja szerint azonban II. rendű alperes neve, mint meghatalmazott járt el a házastársa képviseletében, amikor az okiratot aláírta, így ez is teljes bizonyító erejű magánokiratnak minősül, az abban foglaltakkal szemben a kölcsönvevők az őket terhelő bizonyítási kötelezettségnek nem tudtak eleget tenni.

A 2004. április 16-i keltezésű okirattal kapcsolatban kiemelte, hogy e napon a felperes és a III. rendű alperes között szerződés nem jött létre, az okiratot az alperesi házaspár részéről senki nem írta alá. A pénz felvételét csak az I. rendű alperes ismerte el aláírásával, így csak ő tekinthető kölcsönvevőnek.

Hangsúlyozta, hogy az eljárás során az alperesek szavahihetőségéhez komoly kétségek fűződtek.

Az I. rendű alperes az eljárás során úgy nyilatkozott, hogy nem volt jelen a III. rendű alperessel egyidejűleg a kölcsönök átadásánál, azonban a felperes által az adósság behajtására megbízott személy előtt e tényt elismerte, s az erről tanúvallomást tévő személy nyilatkozatát a perben nem vonta kétségbe.

A III. rendű alperes az írásszakértői vélemény elkészültéig elismerte, hogy az első négy okiratot ő írta alá. Ezt követően azonban olyan aláírásmintát szolgáltatott, mely alapján a szakértő azt állapította meg, hogy az okiratokon lévő aláírások nem tőle származnak. Ezután a III. rendű alperes nyilatkozatát módosította, lehetségesnek tartotta, hogy mégsem az ő aláírása szerepel a szerződéseken. Újabb összehasonlító írásminta alapján azonban a szakértő kiegészítő véleményében határozottan úgy foglalt állást, hogy az első négy okiraton lévő aláírás a III. rendű alperes kezétől származik.

A II. rendű alperes vitatta, hogy az április 13-i szerződésen az ő aláírása található, ennek ellenkezőjét azonban a szakértő egyértelműen véleményezte.

A II. és a IV. rendű alperesek felelősségét a Csjt. 30. § (3) bekezdése alapján állapította meg, tekintettel arra, hogy nem tudták igazolni, hogy a felperes előtt tiltakoztak volna a jogügylettel szemben, illetve, hogy ehhez a jogügyletkezhez nem járultak hozzá. Azt sem tudták bizonyítani, hogy a felperesnek tudnia kellett egyéb körülményekből arról, hogy a házastársaik által kötött kölcsönszerződéshez nem járultak hozzá. A II. és IV. rendű alperes felelősségével összefüggésben utalt a Legfelsőbb Bíróság eseti döntéseire. (BH. 1991. évi 350., 1995. évi 221. és EBH. 2005. évi 1314. jogeset.)

Kifejtette, hogy az alperesek nem tudták bizonyítani, hogy a felperessel kötött szerződéseik uzsorás jellegűek lennének, tekintettel arra, hogy nem igazolták, hogy a kölcsönadó szorult helyzetüket használta ki, hiszen valamennyien jó anyagi körülmények között éltek a szerződések megkötésekor, s az sem volt megállapítható, hogy a felperes feltűnően aránytalan előnyt kötött volna ki.

Figyelemmel arra, hogy a felperes által az okiratok szerint kölcsönadott összeg a keresetben érvényesített 45.900.000 Ft-tal szemben csak 45.500.000 Ft, a különbséget tekintetében a keresetet elutasította.

Az ítélettel szemben a II. és III. rendű alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben az ítélet megváltoztatását és a kereset velük szembeni elutasítását kérték. Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság téves következtetéseket vont le akkor, amikor megállapította fizetési kötelezettségüket.

Kifogásolták, hogy a megyei bíróság a felperes által készített okiratok alapján állapította meg a tényállást, de nem vizsgálta, hogy „a szerződések megfelelnek-e a magánokirati formának”. Álláspontjuk szerint a tanúknak azt kellene tanúsítani, hogy a felek a szerződést előttük írták alá a pénz átadásával egyidejűleg, márpedig a tanúk nem voltak jelen a szerződések aláírásakor. Így az okiratok „nem minősülnek magánokiratnak, jogkövetkezményeit nem lehet alkalmazni”.

Életszerűtlennek tartották, hogy a felperes ilyen nagy összegeket biztosíték nélkül gyors egymásutánban ad kölcsön, anélkül, hogy az adósok részéről teljesítés történt volna. Ez álláspontjuk szerint azt igazolja, hogy az áprilisi szerződések csak a kamatokról szólnak, hiszen a felperes sem vitatta, hogy 10 % kamatot kötött ki, csak azt nem ismerte el, hogy ez heti 10 %-ot jelent.

Állították, hogy a szerződések valójában 2003. évben készültek.

Hangsúlyozták, hogy az április 16-i szerződést a III. rendű alperes nem írta alá, azon mégis kölcsönvevőként szerepel a neve. Utóbb a szakvélemény alapján azt állapította meg a bíróság, hogy a III. rendű alperes nevét a II. rendű alperes írta oda, ezért állapította meg, hogy mindketten helytállni tartoznak a kölcsön visszafizetéséért. Ez, álláspontjuk szerint, téves.

Állították, hogy a felperes nem kölcsönt nyújtott, hanem ingatlan befektetéshez adott támogatást, e tekintetben kockázatot vállalt, a befektetés nem volt sikeres. Megítélésük szerint ezt látszik igazolni, hogy a felperes csak az elévülési idő eltelte előtt 1 hónappal érvényesítette igényét.

Azzal érveltek, hogy a Pp. 196. § (1) bekezdése nem alkalmazható, a felperes pedig az őt terhelő bizonyítási kötelezettségnek nem tett eleget.

Végül hivatkoztak arra, hogy az írásszakértői vélemény a megalapozott döntéshez, annak ellentmondásos volta miatt nem elégséges, a tényállás megállapítására nem alkalmas.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte.

Az ítélet tábla erre irányuló fellebbezés hiányában nem érintette az elsőfokú bíróság ítéletének a keresetet részben elutasító, valamint az I. és IV. rendű alperest marasztaló rendelkezését a Pp. 253. § (3) bekezdésére figyelemmel.

A fellebbezést csak kis részben, a II. és III. rendű alperest terhelő kamatfizetés kezdő időpontja tekintetében találta megalapozottnak:

A fellebbező alperesek tévesen hivatkoznak arra, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta, hogy a szerződések megfelelnek-e a teljes bizonyító erejű magánokirati formának. E vizsgálatot ugyanis a megyei bíróság elvégezte, és helyesen állapította meg, hogy az első négy szerződés kielégíti a Pp. 196. § (1) bekezdés b) pontjában írt követelményeket.

A Pp. 196. § (1) bekezdés b) pontja úgy szól, hogy „a magánokirat az ellenkező bebizonyításáig teljes bizonyítékul szolgál arra, hogy kiállítója az abban foglalt nyilatkozatot megtette, illetőleg elfogadta, vagy magára kötelezőnek ismerte el, feltéve, hogy két tanú az okiraton aláírásával igazolja, hogy a kiállító a nem általa írt okiratot előttük írta alá, vagy

aláírását előttük saját kezű aláírásának ismerte el. Az okiraton a tanúk lakóhelyét (címét) is fel kell tüntetni."

Az 1-4. szerződéseket az I. rendű alperes nem vitásan aláírta, a III. rendű alperes az április 5-i szerződésen lévő aláírását vitatta, ám az írásszakértői vélemény alapján megállapítható volt, hogy az aláírás tőle származik.

Az április 13-i szerződésen lévő III. rendű alperes neve aláírásáról pedig az írásszakértő állapította meg, hogy az II. rendű alperes kezétől származik. Ilyen körülmények között ez az okirat nem tekinthető az előző négygel azonos bizonyító erővel bírónak. Amennyiben ugyanis II. rendű alperes a házastársa képviselőjeként írta alá a szerződést, képviselői minőségéből ki kellene tűnnie. (Pp. 219. § (1) bekezdés.) A képviselt nevét csak a Pp. 196. § (3) bekezdésében szabályozott esetben írhatta volna alá, ám néviroi szerepének ekkor az okiratból kellett volna kiderülnie. Összességében ezért az április 13-i okirat hamis, mert az nem a III. rendű alperestől ered.

Tekintettel azonban arra, hogy a kölcsönszerződés szóban is megköthető érvényesen, s a III. rendű alperes meghatalmazottjaként eljáró II. rendű alperes -, valamint az okiratot aláíró további személyek - aláírása ennek megtörténtét igazolja, az alperesek marasztalása az ez alkalommal átvett 5.600.000 Ft erejéig is helytálló.

A tanúknak azt kell igazolniuk, hogy az okirat kiállítója előttük írta alá az okiratot, illetve az aláírását előttük sajátjaként ismerte el. A fellebbezés érvelésével ellentétben azt nem kell tanúsítaniuk, hogy az aláírással egyidejűleg a pénz átadása is megtörtént.

A kölcsönszerződés érvényesen szóban is megköthető, s az konszenzuál - és nem reál - szerződés, azaz a felek akarat-nyilvánításával és nem a kölcsön átadásával jön létre. A szerződés nem az okiratot, hanem magát a konszenzust (megállapodást) jelenti, amely a felek között létrejön. A kölcsönről készült okirat szerepe csupán deklaratív. Az okirat elkészítése, a megállapodás és a kölcsön átadása időben értelemszerűen elválhat egymástól, az utóbbi két aktus nem igényli tanúk jelenlétét, s az okirat elkészítése szempontjából is annyi jelentőségük van a tanúknak, hogy aláírásukkal ellátva az okiratok teljes bizonyító erejűek-e (a Pp. 196. § (1) bekezdés b) pontja értelmében), vagy csak egyszerű magánokiratok a Pp. 199. §-a szerint.

Azt, hogy a perbeli okiratok szerződő felek általi aláírásakor a tanúk nem voltak jelen, az alperesek nem bizonyították. A Pp. 164. § (1) bekezdése szerint a felperest terhelte annak a bizonyítása, hogy az alpereseknek vele szemben lejárt tartozásuk áll fenn. A felperes ezt a tényállítást okirattal kívánta bizonyítani. Az okirati bizonyítás fontos szerepét mutatja a Pp. 193. §-ának az a rendelkezése, miszerint olyan tényállásra vonatkozóan, amely okirattal bizonyítható, az egyéb bizonyítást a bíróság mellőzheti. A közokiratnak és a teljes bizonyító erejű magánokiratnak kötött bizonyító ereje van, a bíróság annak alapján köteles elfogadni, hogy az okiratot aláíró fél az okiratban foglalt nyilatkozatot megtette, illetőleg elfogadta, vagy magára nézve kötelezőnek ismerte el; tehát az okiratban foglalt nyilatkozatot magáévá tette. A felperes által becsatolt okiratok külsőre megfelelnek a Pp. 196. § (1) bekezdés b) pontjában írt feltételeknek.

Az okirat kötött bizonyító ereje csak az ellenkező bizonyításáig áll fenn. Az ellenbizonyítás irányulhat az okirat alaki valóságára ellen, tehát arra, hogy az okirat készítésénél az előírt alaki kellékeket nem tartották be, mert például tanúk nem voltak jelen az aláírásoknál, vagy az okirat tartalmát kívánja vitatni, például kényszer, színleltség okából az nem felel meg a felek valódi akaratának. Mind a két esetben a külsőleg megfelelő okirattal szemben az ellenbizonyítékot az alperesnek kell szolgáltatnia. (BH. 2005. évi 113. jogeset.)

Azt, hogy az áprilisi szerződések a márciusi tőkeösszeg után felszámított kamatokról szólnak, az alperesek nem bizonyították, ezzel szemben a felperes azt nem ismerte el az eljárás során, hogy 10 % kamatot kötött volna ki. Ugyanígy nem igazolták az adósok, hogy a szerződések 2003-ban kötöttek, illetve, hogy a felek között befektetési céllal jött létre a megállapodás.

A II. rendű alperes helytállási kötelezettségét az elsőfokú bíróság nem azért állapította meg, mert az április 13-i okiratot a III. rendű alperes helyett aláírta, a II. rendű alperes felelőssége a Csjt. 30. § (2)-(3) bekezdésén alapul.

Az írásszakértői véleményről az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az aggálytalan. A szakértő kategorikus véleményt adott valamennyi aláírásról, kétségei azok eredetéről nem voltak. Abból a tényből, hogy a III. rendű alperes az első három szerződésen lévő aláírását magáénak ismerte el, majd olyan írásmintát produkált a szakértői vizsgálathoz, amely alapján a szakértő ezen aláírások III. rendű alperestől való származását kizárta, csak az a következtetés vonható le, hogy a III. rendű alperes rosszhiszeműen gyakorolta perbeli jogait, a szakértő megtévesztésére törekedett, de azt a megállapítást nem alapozza meg, hogy a szakvéleményhez kétségek fűződnek, hiszen a nem vitás eredetű összehasonlító adatok alapján a szakértő a szerződéseken lévő III. rendű alperes aláírásról úgy nyilatkozott, hogy azok a névűről származnak.

A felperes keresetében a tőkeösszeg után 2004. május 16-tól kezdődően kérte kamat fizetésére kötelezni az alpereseket. Az elsőfokú bíróság ítéletében a Pp. 215. §-ában foglalt keresethez kötöttség elvét megsértve a kamatfizetés kezdő időpontját 2004. április 16-án állapította meg. Ezzel a döntésével azonban a kereseti kérelmen túlterjeszkedett. Mivel a II-III. rendű alperes fellebbezése az ítélet megváltoztatásával a kereset teljes elutasítására irányult, ez magában foglalja a kamatfizetés kezdő időpontjának meghatározását tartalmazó döntés megváltoztatása iránti kérelmet is, ezért az ítélet a kifejtettekre tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján részben, a kamatfizetés kezdő időpontja tekintetében megváltoztatta.

A fellebbezés csak elenyésző részben volt eredményes, ezért a II. és III. rendű alperes a Pp. 81.§ (1) bekezdése alapján köteles a felperes részére fellebbezési eljárási költség megfizetésére. E címen az ítélet a felperes képviselőjének munkadíját számolta el, melynek összegét a 32/2003. (VIII. 22.) IM. sz. rendelet 3. § (2) bekezdés a) és b) pontja, valamint (5) bekezdése alapján határozta meg.

Az eredménytelenül fellebbező II. és III. rendű alperes köteles az állam javára megtéríteni az illeték-feljegyzési joguk folytán le nem rótt fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM. sz. rendelet 13. § (2) bekezdése alapján.

Az ítélet tábla a fellebbezést a Pp. 256/A § (1) bekezdés f) pontja alapján bírálta el tárgyaláson kívül.

Debrecen, 2010. május hó 25.

Dr. Csiki Péter sk. a tanács elnöke, Dr. Veszprémy Zoltán sk. előadó bíró, Süliné dr. Tózsér Erzsébet sk. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő